

УДК [651. 923. 4] : 796. 71 : 796. 015. 3

КВАЛІМЕТРИЧНА ОЦІНКА ЕТАПІВ ЧЕМПІОНАТУ УКРАЇНИ З АВТОРАЛІ 2009 р.

Олег РИБАК, Юрій БАЙЦАР, Юрій ЛЮБІЖАНІН, Андрій ДЕМІЧКОВСЬКИЙ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті обґрунтовується значення контролю, оцінювання та обліку якості організації і проведення спортивних змагань для їх подальшого удосконалення, описана адаптована до вимог нових регламентів кваліметрична рейтингова система оцінювання змагань з автомобільних ралі, яку розробляли автори, а також детально проаналізовано загальне оцінювання та його структура за окремими розділами перевірки усього чемпіонату України з ралі 2009 року та його окремих етапів, на підставі чого розроблені методичні рекомендації і завдання для організаторів цих змагань і Комітету ралі Автомобільної Федерації України на 2010 – 2012 роки.

Ключові слова: кваліметрія, оцінка, авторалі, якість, організація, проведення

Постановка проблеми. Широка інтеграція нашої держави у світове співтовариство передбачає проведення на території України міжнародних змагань найвищого рівня. Жорстка конкуренція серед організаторів автоспортивних змагань у світі ставить перед Автомобільною Федерацією України (ФАУ) завдання підвищити якість національних автомобільних змагань до міжнародних стандартів.

Одним з найдієвіших засобів підвищення якості організації та проведення змагань, ефективного управління процесом у сучасних соціально-економічних умовах є контроль, оцінювання та облік їх якості. Проблеми контролю як обов'язкового елементу якісного функціонування системи належно розглянуті та проаналізовані у науково-методичній літературі [1 – 3]. Тому неможливо підвищити якість організації та проведення змагань без об'єктивної рейтингової системи їх оцінювання; крім цього, застосування такої системи дозволить визначити конкретні шляхи удосконалення окремих змагань, розробити методичні вказівки для організаторів, тощо [4, 5].

Роботу виконано згідно з завданнями теми 1.3.6.1.п. плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 роки „Організаційні, програмно-нормативні та теоретико-методичні засади спортивної підготовки в спортивно-технічних та прикладних видах спорту” (номер державної реєстрації 0106 U 012611).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Система кваліметричної рейтингової оцінки автомобільних змагань з автомобільного спорту, яку ми розробили протягом 2007 – 2008 рр. [4, 5], успішно застосована для оцінки та аналізу якості організації і проведення етапів Кубка України ФАУ з автомобільних ралі 2008 р. [6].

Проте нові регламенти чемпіонату і Кубка України з ралі на 2009 – 2012 рр., ближче адаптовані до міжнародних вимог, які прийняті Комітетом ралі ФАУ, а також досвід практичного застосування розробленої системи оцінювання змагань з автомобільних ралі упродовж спортивного сезону 2008 р. показали, що для подальшого застосування вона вимагає істотної корекції.

Тому **метою** нашої роботи є кваліметричне оцінювання якості організації та проведення етапів чемпіонату України з авторалі 2009 року за допомогою удосконаленої системи кваліметричного рейтингового оцінювання, адаптованої до нових вимог регламентуючих документів.

Для досягнення поставленої мети нам потрібно вирішувати такі **завдання**: проаналізувати сучасну систему оцінювання автомобільних ралі, яка використовувалася в Україні

2008 року; удосконалити вказану систему кваліметричного оцінювання якості організації і проведення автомобільних змагань згідно з новими вимогами, а також порівняти етапи чемпіонату України 2009 р. з ралі для покращення їх якості.

Методи і організація. За пропозиціями членів Комітету ралі ФАУ окремі розділи контролю системи оцінювання автомобільних ралі, що застосовувалася упродовж 2008-го року, були доповнені більш ніж сотнею нових підрозділів, які б дозволили спостерігачеві оцінювати дотримання положень нових регламентів, сучасних вимог безпеки змагань, а також сучасних підходів до співпраці з представниками засобів масової інформації і глядачами тощо.

Удосконалення сучасної системи оцінювання автомобільних ралі найістотніше стосувалось таких розділів контролю як „Ознайомлення екіпажів із трасою ралі” (додано 16 нових підрозділів), „Церемонії урочистого відкриття змагання” (13), „Церемонії урочистого закриття змагання та нагородження переможців” (14), а також „Дотримання програми змагань і розкладу руху першого автомобіля” (10). Істотно збільшився обсяг й інших розділів контролю – „Робота з місцевим населенням і глядачами” (додано 7 нових підрозділів), „Хронометраж та суддівські пости”, „Спеціальні ділянки” і „Робота з пресою” (по 8), „Робота Секретаріату та адміністративна перевірка”. Обсяг інших розділів контролю змінився незначно (по 1 – 4 нові підрозділи).

За структурою 58 доданих підрозділів (54,7 %) стосуються регламентаційних вимог, 25 (23,6 %) – вимог безпеки, і 23 (21,7 %) – питань роботи з пресою та глядачами.

Упродовж чемпіонату України 2009 р. з ралі спостерігачі Комітету ралі ФАУ (чотири особи), виїжджаючи на усі його етапи, заповнювали розроблений нами формуляр і розраховували оцінку кожного з розділів перевірки та контролю зокрема й усього змагання-етапу – загалом. Зведені показники оцінок усіх етапів наведені у таблиці 1 і на рис. 1.

Аналіз загальних оцінок якості організації та проведення окремих етапів чемпіонату показує, що середня їх оцінка порівняно невисока і становить 64,28 % від максимально можливої. Оцінки окремих етапів також суттєво не відрізняються від середньої, коливаючись у межах від 55,23 % до 75,37 % (відносні відхилення – від -09,05 % до +11,9 %). Проте окремо можна визначити високу оцінку останнього, п'ятого етапу чемпіонату – міжнародних ралі „PRIME Yalta rally – 2009”, які одночасно були етапом Кубка Європи з ралі Східної зони 2009 року (максимальний бал – 75,37 %), а також доволі посередні оцінки другого і третього етапів („ралі Чумацький шлях – 2009”, м. Херсон – 56,5 % і ралі „Маріуполь – 2009”, м. Маріуполь – 55,23 %), один з яких є першим претендентом на ротачію з кращим етапом Кубка України 2010 року. „Посередині” розташувалися перший і четвертий етапи чемпіонату – ралі „Аккерман – 2009”, м. Білгород-Дністровський (67,87%) і ралі „Буковина – 2009” (66,43 %).

Проте цікавішим є аналіз оцінок окремих розділів і підрозділів, бо власне він дає можливість виявити слабкі сторони організації та проведення як усього чемпіонату, так і окремих його етапів.

Стосовно усього чемпіонату, то очевидною слабкою ланкою є організація роботи штабів ралі, секретаріатів, офісів результатів та центрів контролю ралі, а також закритих парків (середня оцінка – усього 44,08 % і 48,16 % відповідно). Не кращими є середні оцінки організації роботи парків сервісу (51,33 %) та офіцерів зі зв'язків з учасниками (54,00 %). Увагу також слід звернути й на такі розділи, як робота з місцевим населенням і глядачами (55,09 %), організація технічного контролю автомобілів (57,55 %) та дотримання низки вимог Плану безпеки (59,17 %).

Окремі етапи чемпіонату України з ралі 2009 р., хоча й мають принципово близькі загальні оцінки, істотно відрізняються між собою за їх структурою (див. рис. 1).

Так, організаторам ралі „Чумацький шлях” додатково слід звернути увагу на дуже низький рівень організації роботи парків сервісу (оцінка – всього 32,5 %) і взаємодії та роботи з пресою (оцінка – 35,25 %), а при організації ралі „Маріуполь” очевидно проігноровано організацію роботи парку сервісу (оцінка – 30,00 %) і закритого парку (оцінка – 28,4 %).

Таблиця 1

Зведена таблиця оцінок етапів чемпіонату України з ралі 2009 р.

Розділ перевірки	1-й етап		2-й етап		3-й етап		4-й етап		5-й етап		Середня оцінка	
	бали	%	бали	%	бали	%	бали	%	бали	%	бали	%
1	6,46	71,78	3,92	43,56	5,70	63,33	3,91	43,44	4,80	53,33	4,96	55,09
2	6,17	80,88	6,05	75,63	5,21	65,13	5,90	73,75	7,26	90,75	6,12	77,23
3	4,42	73,67	4,21	70,17	3,36	56,00	4,90	81,67	4,26	71,00	4,23	70,50
4	3,83	49,00	3,25	40,63	2,58	32,25	4,17	52,13	3,71	46,38	3,51	44,08
5	3,92	67,86	4,17	59,57	4,58	65,43	5,25	75,00	5,25	75,00	4,63	68,57
6	4,32	54,00	4,68	58,50	3,68	46,00	5,78	72,25	4,56	57,00	4,60	57,55
7	4,00	66,67	4,08	68,00	3,88	64,67	4,00	66,67	4,84	80,67	4,16	69,20
8	4,55	75,83	1,95	32,50	1,80	30,00	3,45	57,50	3,65	60,83	3,08	51,33
9	2,95	59,00	2,10	42,00	1,42	28,40	2,62	52,40	2,95	59,00	2,41	48,16
10	7,08	88,50	7,17	89,63	6,00	75,00	7,17	89,63	7,75	96,88	7,03	70,18
11	5,40	67,50	4,45	55,63	4,65	58,13	6,35	79,38	6,70	83,75	5,51	68,88
12	6,43	71,44	5,64	62,67	4,60	51,11	6,64	73,78	8,46	94,00	6,35	70,60
13	3,45	49,29	3,00	42,86	3,50	50,00	2,95	42,14	6,00	85,71	3,78	54,00
14	7,29	91,13	2,82	35,25	5,64	70,50	5,12	64,00	6,77	84,63	5,53	69,10
15	5,33	53,33	4,75	47,50	5,83	58,30	6,42	64,20	7,25	72,50	5,92	59,17
16	3,96	66,00	4,79	79,83	4,17	69,50	4,50	75,00	5,67	94,50	4,62	76,97
Середні значен.		67,87		56,50		55,23		66,43		75,37		64,28

Примітка. Розшифрування назв окремих розділів перевірки наведено у підписі до рис. 1.

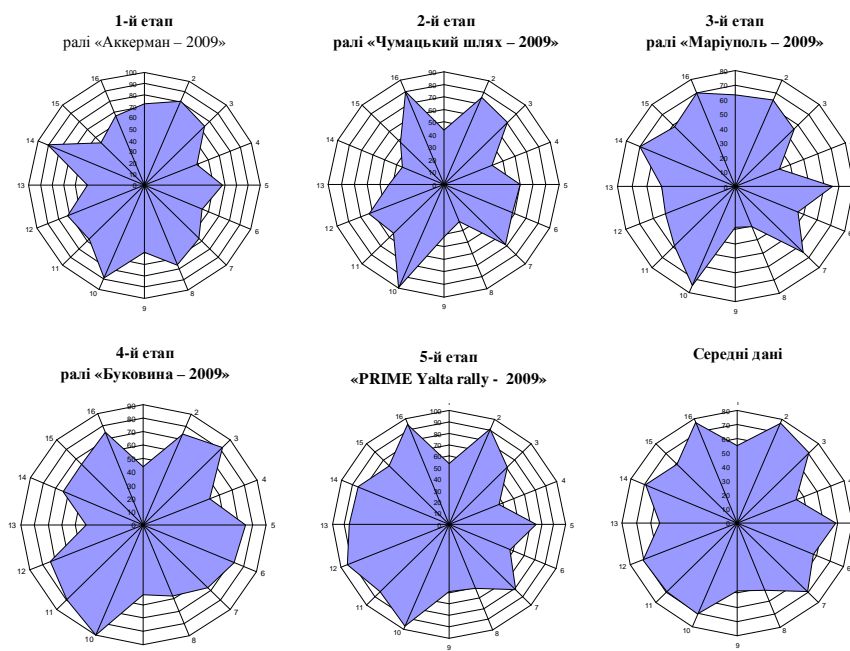

Рис. 1. Кваліметрична рейтингова оцінка п'яти етапів Чемпіонату України з ралі 2009 року

1 – робота з місцевим населенням і глядачами; 2 – ознайомлення екіпажів з трасою ралі; 3 – організація роботи Колегії Спортивних Комісарів ралі та Спостерігача ФАУ; 4 – комплектація і робота штабу, центра контролю ралі та офісу результатів; 5 – робота Секретаріату,

адміністративна перевірка; 6 – технічний контроль автомобілів; 7 – церемонія урочистого відкриття; 8 – парк сервісу; 9 – закритий парк; 10 – дотримання програми змагань і розкладу руху першого автомобіля; 11 – хронометраж та суддівські пости; 12 – спеціальні ділянки; 13 – робота офіцера по зв'язках з учасниками; 14 – робота з пресою; 15 – дотримання інших вимог Плану безпеки; 16 – церемонія урочистого закриття змагання.

Потрібно відзначити і найвищі показники окремих організаторів, а саме: суворе дотримання програми змагання і розкладу руху першого автомобіля (оцінка – 88,50 %), правильно організовану роботу з пресою на першому етапі чемпіонату (оцінка – 91,13 %), чітке дотримання програми і розкладу на другому (89,63 %) і четвертому (89,63 %) етапах, а також найвищі оцінки таких розділів як організація ознайомлення екіпажів із трасою ралі (90,75 %), дотримання програми і розкладу змагання (96,88 %), організація роботи спеціальних ділянок (94,00 %), а також церемонії урочистого закриття ралі на останньому, міжнародному етапі Чемпіонату – 94,5 %.

Проведений аналіз свідчить, що загальний потенціал українських організаторів етапів чемпіонатів України достатньо високий, є позитивний досвід відмінної підготовки ряду розділів організації та проведення змагання. Поряд із цим певні сторони цього процесу мають очевидний недостатній рівень, що вимагає від організаторів тривалої і ґрунтовної роботи у цих напрямках, а від Комітету ралі ФАУ – розробки методичних посібників, проведення спеціальних шкіл-семинарів для організаторів та подальшого поглибленого контролю за процесом з його обов'язковим детальним аналізом і публікацією.

Висновки

1. Аналіз показує, що середня оцінка якості організації та проведення етапів Чемпіонату України з ралі 2009 р. порівняно невисока (64,28 % від максимальної), а оцінки окремих етапів суттєво не відрізняються від середньої, коливаючись у межах 55,23 – 75,37 %. Аналіз оцінок окремих розділів і підрозділів дав можливість виявити слабкі сторони як усього чемпіонату, так і окремих його етапів. Слабкою ланкою усіх етапів є організація роботи штабів ралі, секретаріатів, офісів результатів, центрів контролю ралі та закритих парків (середня оцінка – усього 44,08 % і 48,16 % відповідно). Не кращими є середні оцінки організації роботи парків сервісу (51,33 %) та роботи офіцерів зі зв'язків з учасниками (54,00 %). Увагу також слід звернути й на такі розділи, як робота з місцевим населенням і глядачами (55,09 %), організація технічного контролю автомобілів (57,55%) та дотримання низку вимог Плану безпеки (59,17 %).

2. Окремі етапи чемпіонату України з ралі 2009 р. з принципово близькими загальними оцінками суттєво відрізняються між собою за їх структурою. Так, організаторам ралі „Чумацький шлях” додатково слід звернути увагу на дуже низький рівень організації роботи парку сервісу (оцінка – 32,5 %) і роботу з пресою (оцінка – 35,25 %), а при організації ралі „Маріуполь” взагалі проігноровано організацію роботи парку сервісу (оцінка – 30,00 %) і закритого парку (оцінка – 28,4 %).

3. Отримані нами результати дозволяють стверджувати, що загалом потенціал організаторів етапів чемпіонату України достатньо високий, є позитивний досвід відмінної підготовки низки розділів змагання. Проте певні сторони цього процесу мають очевидний недостатній рівень, що вимагає від організаторів тривалої і ґрунтовної роботи у цих напрямках, а від Комітету ралі ФАУ – розробки методичних посібників, організації шкіл-семинарів для навчання організаторів і подальшого поглибленого контролю за процесом із його детальним аналізом.

Список літератури

1. *Азгальдов Г. Г.* О кваліметрії / Г. Г. Азгальдов, Э. П. Райхман. – М. : Издательство стандартов, 1972. – 244 с.
2. *Гличев А. В.* Прикладные вопросы кваліметрії / А. В. Гличев, Г. О. Рабинович, М. И. Примаков, М. М. Синицин. – М. : Изд-во стандартов, 1983. – 136 с.
3. *Субетто А. И.* Кваліметрия. Современное состояние и перспективы развития / Субетто А. И. // Методика и практика оценки качества продукции на Ленинградских предприятиях. – Л. : ЛДНТП, 1986. – С. 4 – 10.

4. Рибак Ю. О. Рейтингова система оцінки автомобільних змагань / Рибак Ю. О., Байцар Ю. І., Любіжанін Ю. Г. // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12, т. 1. – С. 15 – 20.

5. Рибак О. Ю. Кваліметрична оцінка автомобільних змагань – основа контролю та керування їх якістю // Теорія та методика фізичного виховання. – 2008. – № 7. – С. 7 – 11.

6. Рибак О. Ю. Кваліметрична рейтингова оцінка якості організації та проведення етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р. / Рибак О. Ю., Байцар Ю. І., Любіжанін Ю. Г., Рибак Ю. О. // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 1. – С. 255 – 262.

КВАЛИМЕТРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭТАПОВ ЧЕМПИОНАТА УКРАИНЫ ПО АВТОРАЛЛИ 2009 Г.

Олег РЫБАК, Юрий БАЙЦАР, Юрий ЛЮБИЖАНИН, Андрей ДЕМИЧКОВСКИЙ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье обосновывается значение контроля, оценки и учета качества организации и проведения спортивных соревнований для их последующего усовершенствования, описана разработанная авторами адаптированная к требованиям новых регламентов кваліметрическая рейтинговая система оценки соревнований по автомобильным ралли, а также приведен детальный анализ общей оценки и ее структуры по отдельным разделам проверки всего чемпионата Украины по ралли 2009 года и его отдельных этапов, на основании чего разработаны методические рекомендации и задания организаторам этих соревнований и комитета ралли Автомобильной Федерации Украины на 2010 – 2012 годы.

Ключевые слова: кваліметрия, оценка, авторалли, качество, организация, проведение

QUALIMETRIC ESTIMATION OF THE STAGES OF UKRAINIAN CHAMPIONSHIP IN A MOTOR-CAR RALLY IN 2009

Oleg RYBAK, Yuriy BAYCAR, Yuriy LYUBIZHANIN, Andriy DEMICHKOVSKIY

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. An article deals with the level of control, estimation and account of quality of sporting competitions organization with the purpose improvement. The qualimetric rating system of competition estimation in motor-car rallies is designed. The detailed analysis of general estimation and its structure is studied on the base of Ukrainian championship in the rally in 2009. Thus, the methodical recommendations and the tasks of the organizers of these competitions and the committee of rally of Motor-car Federation of Ukraine in 2010 – 2012 were completed.

Key words: qualimetry, estimation, motor rally, quality, organization.